

TEIR

NIA

BABELSTORNIÐ

Og öll mannaættin hevði eitt mál og somu tungu. Men tá ið teir nú lögdu leiðina eystureftir, komu teir fram á ein slætta í Sinears landi og settust niður har. Tá søgdu teir hvør við annan: »Komið og latum okkum knoða tigulsteinar og herða teir væl í eldi.« Soleiðis nýttu teir tigul í staðin fyri grót og jarðbik í staðin fyri kálk. Og teir søgdu: »Vit skulu byggja okkum borg og torn, hvørs tindur røkkur til himins og gera okkum navnframar, so at vit ikki spjaldast um alla jørðina!« Men Harrin steig oman til tess at síggja borgina og tornið, sum mannabørnini fingust við at byggja. Og Harrin mælti: »Sí, teir eru ein tjóð og hava allir sama tungumál; hetta er fyrsta fyritøka teirra; og nú man neyvan nakað verða teimum óført, sum teir finna upp á at gera. Komið tí og latum okkum stíga oman og fløkja tungumál teirra, so at teir ikki skilja málið, hvør hjá øðrum.« Tá spjaddi Harrin teir haðan út um alla jørðina, so at teir lættu av at byggja borgina. Tessvegna eitur hon Bábel, tí at har fløkti Harrin øll tungumál jarðar; og haðan spjaddi Harrin tey út um alla jørðina.

FERŠČINA
Darko Čuden

Ferščina sodi ob norveščini in islandščini v zahodnoskandinavsko jezikovno skupino. Po ocenah jo govori po vsem svetu od 60.000 do 100.000 ljudi (verjetnejša je prva številka) in tako velja za manjši germanski jezik. Kot uradni jezik se govori predvsem na Ferskih otokih, ki so politično del Kraljevine Danske, vendar uživajo močno kulturno in drugo avtonomijo.

Pisana ferščina je zelo podobna pisani islandščini, saj moderni obliki v slovničnem pogledu izhajata iz starozahodne nordijsčine. Manj sta medsebojno razumljiva govorjena jezika in tukaj je ferščina, delno tudi po besedišču, podobnejša norveščini (varianti nynorsk). Vzrok je med drugim iskati tudi v večstoletni prevladi danščine, ki je pač podobnejša norveščini kot islandščini. Ferci obvladajo danščino takorekoč kot drugi materni jezik.

Čprav je prebivalstva na precej majhnem teritoriju malo, se ferščina členi na tri dialekte: severnega, južnega in torshavnškega. Najpomembnejšo ločnico (izogloso) med prvima dialektoma (ki se delita še na več govorov) predstavlja morska ožina *Skopunarffjordur* med otokoma *Sandoy* in *Streymoy*. Ločitev se je zgodila v 15. stoletju.

Jezikovni razvoj:

	govorjeni jezik	pisani jezik
900–1400	starozahodna nordijsčina (<i>norrønt</i>)	starozahodna nordijsčina (<i>norrønt</i>)
1400–1600	stara ferščina (<i>miðaldarforöyskt</i>)	stara ferščina (<i>miðaldarforöyskt</i>)
1600–1770	pozna stara ferščina ali nova ferščina (<i>foröyskt</i>)	(danščina)
1770–1846	nova ferščina (<i>foröyskt</i>)	novoferska pisava (avtor: Svabo)
1846–danes	nova ferščina (<i>foröyskt</i>)	etimološki pisava (avtor: Hammershaimb)

Najstarejši ohranjeni staronordijski in obenem ferski dokument v latiničnem zapisu je tako imenovano *Ovčarsko pismo Seyðabrævið*, shranjeno v univerzitetni knjižnici v švedskem Lundu, iz leta 1298. V njem je opaziti prva razhajanja ferščine od stare nordijsčine, ki je v 9. stoletju prišla na Ferske otoke z jugozahodne Norveške. 1380 so Ferci in

Islandci priključeni dansko-norveški personalni uniji, s tem se začne danska politična in kulturna prevlada. V prvi polovici 16. stoletja se v reformaciji danščina dokončno uveljavi kot edini (pisani) uradni jezik. Ferščina se ohranja v starih baladah in v živem vsakdanjem življenju.

Standardizacija ferščine se začne z učenjakom Jensom Christianom Svabojem (1746–1824). Napisal je prvi ferski slovar *Dictionarium Færoense* (okrog 1773), drugi pionirji so še Hans Christian Lyngbye (1782–1837), Johan Henrik Schrøter (1771–1851), Jóannes í Króki (1794–1869). Johan Henrik Schrøter (1771–1851) je 1823 iz danščine prevedel Matejev evangelij. Venceslaus Ulricus Hammershaimb (1819–1909) velja za očeta sodobnega ferskega knjižnega jezika. 1961 je Jákup Dahl izdal prvo uradno fersko Biblijo. Christian Matras (1900–1988) je bil prvi profesor za ferščino na Univerzi v Torshavnu, ustanovljeni 1965.

Nekaj jezikovnih zanimivosti

- Velika črka Ð se uporablja le, če je lastno ime v celoti zapisano z velikimi črkami, kajti ð se pojavlja le v sredi- ni ali na koncu besede.
- Ferščina pozna tri spole in štiri sklone.
- Po obliki enaka nedoločni člen in števniki 1 se sklanjata tudi v množini.
- Števnika 2 in 3 poznata tri oblike: tveir, tvær, tvey in tríggar, tríggar, trý.
- Določni člen je kot pri drugih skandinavskih german- skih jezikih pripet na samostalnik.
- Medtem ko sta nemška in danska beseda za *vnetje kitne ovojnice* sestavljeni iz 24 črk (*Sehnscheidenentzündung*, *seneskedehindebet andelse*), se tej bolezni v ferščini reče *ga*.

Viri:

Braunmüller, Kurt: *Die skandinavischen Sprachen im Überblick*. Tübingen: Francke, 2007.

Hutterer, Claus Jürgen: *Die germanischen Sprachen*. Wies- baden; Albus, 2002.

Kamen iz 12. stoletja z runskim zapisom

Vir: <https://commons.wikimedia.org>

Ovčarsko pismo (1298)

Vir: <https://commons.wikimedia.org>

Venceslaus Ulricus Hammershaimb

Vir: <https://commons.wikimedia.org>